KZ-Gedenkstätte
Neuengamme

Ausstellungen
Begegnungen
Studienzentrum

2 травня 2026 року

Презентація плаката «Місце єднання»

Музика	**Цзяхе Лю (саксофон)** *Йоганн Себастьян Бах: Партита ля мінор BWV 1013 – Аллеманда*
Привітання	**Карін ван Стег** *Родичі 14 нідерландських в'язнів концтабору з Путтена*
Промова	**Магдалена Вайсен** *Онука польського в'язня концтабору Казімєжа Вайсена*
Промова	**Жак Дюріф** *Син французького в'язня концтабору Луї Дюріфа*
Музика	**Цзяхе Лю (саксофон)** *Сергій Рахманінов: Вокаліз*
Зачитування імен	
Музика	**Цзяхе Лю (саксофон)** *Даріус Мійо: Скарамуш – 3-я частина (Бразилейра)*

Карін ван Стег

Музичний виступ Цзяхе Лю *– саксофон*

Йоганн Себастьян Бах – Партита ля мінор, BWV 1013 – Алеманда

Шановні учасники, шановні друзі та, зокрема, шановні родичі!

Щиро вітаю вас! Насамперед хочу висловити щиру подяку Цзяхе Лю за цей та наступні музичні виступи, які надають цій презентації плакатів особливого значення.

Цзяхе Лю навчається в Гамбурзькій консерваторії за спеціальністю «класичний саксофон», приділяючи особливу увагу камерній музиці та звукорежисурі.

Мене звати Карін ван Стег, і я живу в Нідерландах. Мені дуже приємно супроводжувати вас під час цієї презентації плакатів і щиро вітати вас усіх.

Сьогодні в другій половині дня ми зустрічаємо багатьох міжнародних гостей, слухаємо сімейні історії та вшановуємо пам'ять жертв, які так дорогі нашим серцям. Для мене особисто цей день має велике значення, адже я вірю в силу пам'яті та єднання. Разом ми оживляємо наші спогади та передаємо їх наступному поколінню.

Ми щиро вітаємо гостей із Бельгії, Франції, Нідерландів, України, Польщі та Іспанії. Раді, що ви тут!

Сьогодні ми хочемо особливо привітати Магдалену Вайсен та Жака Дюріфа. Незабаром вони поділяться своїми сімейними історіями, які мали тривалий вплив на їхнє власне життя.

Присутність кожного з вас має велике значення і підкреслює важливість меморіалу «Місце єдності». Завдяки вашій участі жертви більше не сприймаються лише як цифри, а повертають собі імена та обличчя. Це підкреслює, що вони були людьми,яких любили, пам'ять про яких зберігається й донині. Давайте й надалі разом працювати над створенням світу, в якому кожен залишається помітним і пам'ятним, а згуртованість є ключовим фактором.

Створення «Місця єдності» є результатом процесу, що тривав багато років. Члени сімей колишніх в'язнів вказали на необхідність спорудження нового меморіалу в Нойенгамме. Це призвело до створення робочої групи «Місце єдностіі».

На сьогодні до складу робочої групи входять Бернхард Ессер, Ута та Галіна Кюль, Алін Шишич, Барбара Хартє, Олександра Керінг, Мартін Церрат, Тіна Хенкель, Франциска Тіле, Свен Адебар та я.

Дорогі друзі з робочої групи, будь ласка, встаньте, щоб ми могли подякувати вам за вашу працю.

Особливо цінується відданість робочої групи справі «Місця єдності» та її шанобливе ставлення до жертв і їхніх рідних. Я відчуваю велику вдячність за те, що маю змогу плідно співпрацювати з ними над подальшим розвитком «Місця єдності».

З 2015 року робоча група отримує підтримку від Товариства друзів Меморіалу концтабору Ноєнгамме. Нещодавно Товариство виділило кошти на придбання друкарських форм. Завдяки цьому члени сімей цього року зможуть безкоштовно взяти участь у заході «Місце єдності». Ми щиро дякуємо за цей щедрий внесок. Сподіваємося, що інші організації наслідуватимуть цей приклад.

Окрім зусиль робочої групи, вирішальну роль у проекті «Місце єдності» відіграють також студенти та волонтери. Остаточний проект меморіалу «Місце єдності» розробила група студентів Гамбурзької академії образотворчих мистецтв під керівництвом професора Єско Фезера: це друкарня для плакатів із полицями для друкарських форм та стендами для їхньої презентації.

Тим часом нову групу студентів цієї академії мистецтв залучили до роботи над «Місцем єдності»: Бела Діздар, Грета Лаук, Йонас Бендлін, Ліллі Веллнер та Лотта Габеле. Їхня відданість та ентузіазм вже понад рік сприяють постійному розвитку та вдосконаленню «Місця єдності».

Волонтери Маргаліт Голдберг, Емма Ротерберг та Єтте Верг також допомагають у роботі «Місця єдності», зокрема, очищують друкарські форми та рекламні щити, а також друкують плакати.

Шановний професоре Єско Фезер, шановні студенти, шановні волонтери, будь ласка, встаньте, щоб ми могли подякувати вам за вашу працю.

Багато людей беруть активну участь у роботі «Місця єдннності». На жаль, неможливо назвати їх усіх поіменно. Тому я хотів би подякувати всім, хто так чи інакше долучився до «Місця

єдності». Однак я хотіла би особливо відзначити двох осіб, адже їхня робота за лаштунками є незамінною і заслуговує на велику вдячність.

Тіна Хенкель бере участь у проекті «Місце єдності» з самого початку і входила до першої групи студентів. Вона підготувала всі дизайни плакатів так, щоб їх можна було перенести на друкарські форми. Я маю на увазі не тільки дизайни цього року, а й усіх попередніх років. Загалом вже налічується 184 плакати, які з любов'ю створили родини з багатьох країн.

Ескізи, підготовлені Тіною, Андре Бернард з WeLoveLaser наносить лазером на акрилові друкарські пластини — це цінний внесок у створення місця єднання. Андре також був залучений до проекту з самого початку і заслуговує на нашу щиру подяку за свою працю та відданість справі.

Дорога Тіно, дорогий Андре, будь ласка, встаньте, щоб ми могли подякувати вам за вашу незамінну працю!

Моя діяльність на користь «Місця єдності» розпочалася у 2017 році, коли я отримала запрошення створити власні плакати, присвячені членам моєї родини, які зазнали переслідувань, для нового меморіалу в Ноєнгамме. Після рейду в Путтені 1 жовтня 1944 року чотирнадцять чоловіків з моєї родини разом із 574 іншими жертвами рейду були депортовані до Ноєнгамме. Занурившись у їхні сімейні історії, я встановила з ними зв'язок, і вони почали жити для мене. З чотирнадцяти членів родини троє померли в Ноєнгамме, дев'ятеро — у філіях табору, і лише двоє повернулися додому.

Після того, як я виготовила плакати для членів моєї родини, я презентувала «Місце єдності» у Путтені та інших містах Нідерландів. Більше двох років тому я увійшла до правління нідерландської організації «Stichting Vriendenkring Neuengamme», що дозволяє мені ще активніше брати участь у роботі «Місця єдності». Як контактна особа я допомагаю нідерландським родичам у створенні їхніх плакатів та надаю інформацію про меморіал. Мій проект плакатів з «Місця єдності» тепер є важливою частиною нашої фундації.

Завдяки роботі над цим проєктом я зрозуміла, як важливо зберігати історії живими та як спільні спогади можуть об'єднувати людей. Таким чином, «Місце єдності» та меморіал концтабору Ноєнгамме набули для мене особливого значення.

Готуючись до цього дня, я поставила собі запитання:

«Чим саме «Місце єдності» відрізняється від інших меморіалів, присвячених жертвам Другої світової війни?»

Я знайшла відповідь на це питання, порівнявши нідерландські слова «herdenken» (у перекладі на німецьку: «вшановувати») та «gedenken» (у перекладі на німецьку: «згадувати»). Хоча ці нідерландські слова можуть здаватися схожими, між ними є важлива відмінність.

«Herdenken» означає урочисте вшанування подій минулого, при цьому основна увага приділяється самій події та групі, яка брала в ній участь. Пам'ятники часто слугують місцями для таких церемоній, де спільно підтримують пам'ять про минуле.

Натомість «gedenken» (згадувати) наголошує на індивідуальних та особистих спогадах. Це означає активний спосіб вираження почуттів та збереження пам'яті про людину, яку любиш. Воно дає можливість висловити емоції словами та знайти власні форми вшанування пам'яті, так само, як ми це робимо у місці, з яким пов'язані наші спогади.

Це розрізнення пояснює, чому «Місце єдності» як меморіал є таким унікальним. Родичі дійсно отримують можливість активно втілити пам'ять про викраденого члена сім'ї за допомогою особистого плаката. Саме тому, що родичі можуть візуально виразити свої почуття, стає зрозуміло, що зображення може сказати більше, ніж тисяча слів. Кожен плакат є індивідуальним виразом любові, пам'яті, скорботи та втрати і відновлює ім'я та ідентичність жертви. Таким чином, їхні імена продовжують існувати і не будуть забуті.

Магдалена Вайсен та Жак Дюріф зараз розкажуть нам про історії своїх родин.

Дідусь Магдалени Вайсен, Казімєж Вайсен, був депортований з Польщі до Німеччини і ледь вижив після депортації до концтабору Ноєнгамме.

Магдалені Вайсен було 10 років, коли помер її дідусь. Вона була занадто маленькою, щоб поговорити з ним про його воєнні переживання. Через тридцять років після його смерті вона вперше відвідала Ноєнгамме. Це був емоційний візит. Плакат Казімєжа Вайсена вона завершила минулого року. Це наш перший плакат польською мовою. Я щиро запрошую Магдалену Вайсен поділитися з нами історією своєї родини.

Translation: Marta Rosavytska

Магдалена Вайсен

Добрий день,

Для мене велика честь бути тут і звертатися до вас.

Мене звати Магдалена Вайсен, я — онука Казімєжа Вайсена, ув'язненого № 76633 концентраційного табору Ноєнгамме.

У травні 1942 року мого дідуся депортували до Німеччини як примусового робітника. У квітні 1944 року він потрапив до [трудово-]виправного табору Гамбург-Вільгельмсбург. Два місяці по тому його звільнили і направили на роботу на металообробний завод.

14 жовтня 1944 року його заарештували внаслідок викриття саботажу на заводі та доставили до в'язниці гестапо. П'ять місяців потому, на початку березня 1945 року, його відправили до концентраційного табору Ноєнгамме. У другій половині квітня 1945 року дідуся перевезли до Любека. Спочатку його доставили на корабель «Афіни», щоб через кілька днів разом з іншими в'язнями перевести на «Кап Аркона», а пізніше знову на «Афіни». Там мій дідусь залишався до 3 травня 1945 року. Він вижив, був серед щасливців, які отримали нове життя.

Після визволення мій дідусь Казімєж у таборі для переміщених осіб у Венторфі, неподалік від Ноєнгамме, познайомився з моєю бабусею Ядвігою, яка під час війни потрапила до Німеччини на примусові роботи. Моя бабуся хотіла повернутися до своїх батьків, тож мої дідусь і бабуся поїхали до Лодзі й одружилися. Пізніше мій дідусь закінчив економічну школу і до виходу на пенсію працював керівником офісу.

У вільний час він грав у шахи, любив читати та вивчати щось нове. Він тримав кроликів, дуже любив тварин, завжди дбав про них, усі собаки в будинку дідуся і бабусі були підібраними. Він був дуже доброю людиною, чуйною та готовою допомогти. Він любив квіти та роботу в саду. Він говорив німецькою та російською мовами і знав латину. Він був дуже допитливим. Вдома в нього було багато книг. Коли ми в дитинстві відвідували бабусю та дідуся, мій брат проводив півдня, читаючи енциклопедію.

Ще в дитинстві я знала, що мій дідусь був в'язнем концтабору, але я не усвідомлювала, не розуміла, яким важким було це випробування. У 1988 році, коли мені було 10 років, мій дідусь помер від раку легенів. Я добре пам'ятаю, як довго і як сильно він страждав – це була восьмимісячна боротьба. Тоді ця хвороба визначала життя нашої родини, у догляді за дідусем були чіткі зміни. Спочатку була надія, що, можливо, це помилка, що його можна

вилікувати. Пізніше – консультації у різних лікарів. Наприкінці — боротьба за полегшення для мого дідуся, щоб він якомога менше страждав, щоб він не був самотній. У мене завжди в голові крутиться питання: чому він, чому з ним сталося стільки лиха, чи Бог посилає страждання добрим людям, бо вони мають у собі силу це витримати?

У моїй родині майже не говорили про переживання мого дідуся. Мій батько знав від нього про табір і про «Кап Аркона», але подробиць про марш смерті, акт саботажу на фабриці та ув'язнення в гестапо йому не розповідали. Я думаю, моєму діду було важко про це говорити, ймовірно, він боявся згадувати ці події, бо тоді знову спливли б образи страждань, і рана, що загоювалася, знову б розірвалася.

Те, що ми не говорили про минуле, не було проявом неповаги до дідуся, а наслідком тих часів, у яких ми жили. У Польській Народній Республіці життя було таким важким: постійна непевність, відчуття несправедливості, відсутність безпеки. Ми просто зосереджувалися на поточних проблемах. Це була, так би мовити, боротьба за виживання. Я пам'ятаю одну історію, яку розповідав мій батько. Через кілька днів після введення воєнного стану, у грудні 1981 року, незадовго до Різдва, мій дідусь самотужки збудував з металевої бочки коптильню і разом із моїм батьком коптив у ній шинку на свята. Мій батько пізно ввечері приїхав додому на автобусі з цією запашною шинкою в сумці. І він боявся, що ZOMO [моторизовані резерви громадянської міліції], якщо зупинять автобус, заберуть у нього цю шинку, яку він так важко добув.

Коптильня — це лише один із прикладів винахідливості мого дідуся. Він міг створити щось із нічого, не боявся важкої праці, ніколи не здавався і завжди дбав про родину. Багато чого він навчився самостійно: ліпив фігурки з гіпсу, які потім продавав, виготовляв рами для картин, сам лагодив взуття — я завжди думала, що він може все. Важко сказати, чи його світогляд сформувався під впливом воєнних подій, чи він був таким вихований.

У мого дідуся було дуже болісне минуле: гестапо, табір, його батько та брат були вбиті у Волині бандою українських націоналістів з УПА, ще один брат зник безвісти. Все це могло б зламати людину, але мій дідусь завжди вважався веселим і життєрадісним. Він співав і розповідав багато анекдотів, іноді це були навіть справжні акторські вистави. Я думаю, що він, можливо, робив це, щоб заглушити свій внутрішній біль і позбутися демонів минулого.

Він завжди залишався вірним своїм принципам: попри тиск, він жодного разу не вступив до комуністичної партії, хоча це принесло б чимало переваг, не лише фінансових. Ми не були

заможною родиною, але я пишаюся тим, що мій дідусь і батько зберегли свою гідність і не обрали в житті легкого шляху. Це найголовніше, чого вони мене навчили: не робити нічого, що суперечить власним принципам, бути чесною і не піддаватися спокусам. І, перш за все, не завдавати іншим людям болю, але й вміти рішуче сказати «ні». Вони також прищепили мені переконання, що якщо я щось роблю, то мушу робити це ретельно й добре, від А до Я. Звісно, я, як і мій дідусь, дуже люблю тварин і сад.

Мій перший візит до Ноєнгамме був для мене дуже зворушливим. Тим більше, що мій дідусь протягом багатьох років не міг довести, що був в'язнем концтабору Ноєнгамме. Він весь час шукав підтвердження цього і писав листи до Арользена та Ноєнгамме. Лише після його смерті надійшла відповідь від меморіального комплексу. Я не можу уявити, щоб не відвідати Ноєнгамме і не розповісти про свого дідуся, це мій обов'язок, і я пишаюся тим, що він був героєм. Гадаю, він ніколи не повірив би, що я приїду сюди і розповім його історію, що я розповім про нього також у Нойштадті, що я знайду могилу його брата Францішка.

Одинадцять років тому я вперше побувала у Ноєнгамме; там я зустріла багато молодих людей, які уважно й з повагою слухали спогади колишніх в'язнів. Тоді я мріяла, щоб у Польщі було так само, щоб більше людей навчилися ставитися до інших з повагою.

Ось уже 10 років я займаюся волонтерською діяльністю в Лодзі — місті, де прожила усе своє життя. Я є членом товариства, яке присвячує свою діяльність вшануванню пам'яті жертв Лодзького гетто. Ми організовуємо екскурсії територією колишнього гетто, прибираємо єврейські кладовища в Лодзі та Пабіаніце. Мене надихає те, що все більше людей у моєму місті цікавляться історією цього багатокультурного місця та шанують пам'ять про єврейських жертв та ромів. На акції з прибирання кладовищ приходять групи молоді, іноді навіть до 30 осіб.

Я часто чую від різних людей, що згадувати минуле — це нерозумно, навіщо говорити про страждання, адже це вже давно минуло. Я абсолютно не погоджуюся з цим, це — невігластво. Ми, нащадки жертв, маємо говорити про це, зберігати пам'ять про наших предків та інших жертв жорстокості. Щоб вшанувати їх. І щоб це зло ніколи не повторилося.

Давайте говорити про це, адже світ дедалі більше забуває, жорстокість війни — це не абстракція, вона триває безперервно.

І наостанок заклик: якщо у вас є фотографії ваших предків, колишніх в'язнів, покажіть їх нам. Багато жертв не мали родин, або їхні рідні ніколи не дізналися, що сталося. Ми маємо

можливість залишити слід наших дідів, бабусь і прадідів. Давайте це зробимо! Це наш обов'язок.

Translation: Marta Rosavytska

Карін ван Стег

Щиро дякуємо, Магдалено Вайсен, за вашу вражаючу історію.

Після цього вражаючого виступу ми послухаємо сімейну історію Жака Дюріфа. Він є сином Луї Дюріфа, якого на початку липня 1944 року заарештували за участь у русі опору та депортували до концентраційного табору Ноєнгамме. У 2025 році родина відкрила меморіальний плакат на честь Луї Дюріфа. Я досі пам'ятаю, як родина співала, поки інші родичі розклеювали свої плакати, що лише підсилювало відчуття єдності.

Я щиро запрошую Жака Дюріфа розповісти нам історію свого батька.

Translation: Marta Rosavytska

Жак Дюріф

Для мене велика честь сьогодні звертатися до вас, а також це знаменна подія для мене та всієї моєї родини — мати можливість бути присутніми тут, у меморіальному комплексі колишнього концентраційного табору Ноєнгамме, у ці дні пам'яті. Я усвідомлюю, що означає для кожного з нас спільне урочисте вшанування пам'яті тут. І я дякую відповідальним за робочу групу «Місце єдності», які попросили мене розповісти вам про те, що ми відчуваємо і що ми дізналися під час підготовки до цього візиту.

4 липня 1944 року Луї Дюріф, мій батько, якому на той час було 32 роки, був заарештований у Клермон-Феррані, у своєму кабінеті в Міністерстві авіації, разом із 36 своїми товаришами. Внаслідок доносу деяких їхніх колег по роботі їх негайно перевели до в'язниці. Відділ, що складався з радистів, був відповідальний за спостереження за цивільними літаками, був звинувачений за участь в діяльності опору, десантних операціях та передачі інформації союзникам. 20 липня, після тортур і знущань, їх депортували до концтабору Ноєнгамме, куди вони прибули 31 липня 1944 року.

Згодом їх, як і їхніх батьків та друзів, відправили до філій концтаборів. 21 із 36 заарештованих не повернулися з депортації. У випадку мого батька мова йде про філію концтабору Бремен-Остерорт, де він мусив працювати в умовах, які всім нам відомі, тяжко захворів і разом із «хворими» був відправлений у п'ятиденну дорогу «потягом смерті», без їжі та пиття, до Сандбостеля, де він помер 14 квітня 1945 року, на наступний день після свого прибуття.

Тим часом того ж дня, 4 липня 1944 року, моя мама та її подруга вирушили на прогулянку зі мною, якому тоді було два роки, та моїм дев'ятимісячним братом у дитячому візку вздовж дороги до Ісуара, невеликого містечка поблизу Клермон-Феррана. Випадково я знайшов фотографію того щасливого післяобіддя. Чи дізналася вона про арешт свого чоловіка ще того ж дня, чи лише наступного? Я не знаю. Їй було 25 років.

З моменту одруження у 1941 році вона прожила три щасливі роки з моїм батьком. Сама вона з шестирічного віку була сиротою, а у віці 16 років втратила й дідуся та бабусю. Це свідчить про надзвичайне значення, яке мали для неї ці щасливі роки.

Десять місяців вона чекала на звістку, а потім, щойно повернулися перші депортовані, одразу ж почала шукати мого батька у живих і в жовтні 1945 року дізналася про смерть Луїса в «потягах смерті».

Для мого брата і мене настала глибока тиша.

Уся родина мого батька та матері хотіла позбавити нас переживань, приховуючи розповідь про те, що сталося. Члени нашої родини самі не наважувалися згадувати цю історію, бо боялися відчути спогади, змішані зі смутком і дискомфортом, про час, коли не всі французи належали до Руху опору або навіть усвідомлювали, що відбувалося під час тієї війни.

Або, як колись сказав мені двоюрідний брат мого батька: «Це був важкий час».

Моя мати через важку депресію роками, протягом усього нашого дитинства, перебувала на стаціонарному лікуванні, і ми шість років відвідували інтернат середньої школи. Мовчання про нашого батька тривало, причому моя мати ніколи не могла говорити про цей похмурий час. Лише пізніше, з народженням онуків, їй вдалося подолати депресію.

Мій брат і я виросли без батька, не знаючи нічого про його минуле.

У 1973 році останки мого батька перевезли до Клермон-Феррана, і ми мовчки, наче сторонні спостерігачі, взяли участь у похованні цього невідомого чоловіка в сімейній гробниці.

Лише минулого року, під час підготовки до святкування 80-ї річниці визволення у 2025 році, я зміг усвідомити значення цих подій.

Настав час.

Коли я розповів своїм дітям та племінникам про ідею влаштувати меморіальну церемонію на честь мого батька, їх усіх охопило сильне бажання дізнатися, що з ним сталося. Історія батька, про якого нам ніхто не розповідав, магнетично притягувала нас усіх.

Що він пережив у свої останні дні? Ким він був?

І ось минулого року я приїхав сюди з усією родиною, загалом 23 особи, серед яких п'ятеро з його семи онуків та п'ятеро правнуків, щоб познайомитися з місцем, де він провів останній рік свого життя — з липня 1944 року по квітень 1945 року. Ми дізналися про жахи концентраційного табору Ноєнгамме та про його «марш смерті» до Зандбостеля. Глибоко зворушені, ми стояли в мовчазній пам'яті перед полем, на якому стояв бараковий табір Сталаг 25, де його життя, разом із тисячами інших, закінчилося.

Цього року ми повернулися, щоб разом із тими членами родини, які минулого року не змогли приїхати, пройти шлях його останніх днів життя між Бременом і Зандбостелем. Тим

часом я знайшов уривки свідчень про його життя в той рік депортації та під час днів «маршу смерті». І з жахом констатую, що я нічого не знав про свого батька.

Він був хорошим однокласником, футболістом, він проявив свій гарний голос у хорі середньої школи, в якій він, як і я, був учнем інтернату, він любив свою професію радиста, був майстром з виготовлення радіостанцій, молодим пілотом. Під час депортації він зберіг свою гідність і допомагав товаришам, що помирали, був віруючим, а перед початком депортації написав своїй дружині чудового листа.

Депортований борець опору, який загинув за Францію.

Ці спогади, віднайдені в моїй пам'яті, а також деякі документи та свідчення його товаришів по зброї, нагадують шматочки пазла, які ми склали в сімейному колі, так би мовити, під дахом його історії, що закінчується тут.

Ми переживаємо ці моменти тут, у сімейному колі та разом з вами. Це сумні й болісні спогади, проте ми також є носіями тієї любові, яка перемагає смерть. І ми зобов'язані пізнати історію та винести уроки з того, що сталося.

Чому так багато людей загинуло в жахливих обставинах? Хто був відповідальним за ненависть, з якою їх переслідували? Якими були мотиви винних? Як ми можемо запобігти повторенню подібного? Яку відповідальність несе кожна людина?

Особисто я не збираюся звинувачувати інших, чужих за мовою та культурою, у економічних та безпекових проблемах сучасного світу. Ми повинні займати позицію безкомпромісної відкритості та обирати політичних лідерів, які втілюють ці цінності. Підозрілість та ізоляція від зовнішнього світу не є провідниками прогресу, а насправді ведуть до нещастя.

Другим уроком є значення стійкості, яку нам надає кожна спільнота, до якої ми належимо. Насамперед наша родина, адже я відкрив для себе свого батька саме в сімейному колі, а також наші спільноти, наша країна, велика європейська спільнота, до якої ми належимо. Я відчув ту міцну єдність, яку уособлюють тисячі європейців, що були присутні минулого року в Ноєнгамме. Яка сила в тому, що ми всі зібралися тут, об'єднані спільною пам'яттю!

Наостанок я хотів би подякувати Карін ван Стег, робочій групі «Місце єдності», а також усім присутнім гостям.

Щиро дякую всім, хто організовує та проводить ці заходи, присвячені пам'яті наших покійних батьків і друзів. Ваша рішучість і підтримка є надзвичайно важливими для того, щоб не допустити забуття і щоб минуле ніколи не повторилося.

Я щиро дякую вам усім!

Translation: Marta Rosavytska

Карін ван Стег

Щиро дякуємо, Жаку Дюріфу, за вашу чудову особисту історію.

Зараз ми знову почуємо музичний виступ від Цзяхе Лю.

Тим часом просимо всіх родичів, які цього року або в попередні роки створили плакат для члена своєї родини, заздалегідь взяти свої друкарські форми зі столу. Друкарські форми, виготовлені за вашими ескізами, розкладені тут в алфавітному порядку.

Ви можете підійти з вашою друкарською формою і стати тут на сцені один біля одного. Якщо буде потрібно, ми вишикуємося в ряди один за одним. Для нас важливо, щоб усі друкарські форми були добре видні.

Ви можете забрати свою друкарську форму зараз.

Музичний виступ Цзяхе Лю – саксофон

Сергій Рахманінов – «Вокаліз»

Тепер я прошу всіх родичів, які стоять тут попереду, підняти свої таблички та по черзі чітко й голосно називати ім'я члена своєї родини, який зазнав переслідувань, щоб ми всі могли його добре почути.

Почнемо з лівого боку, якщо дивитися від мене, з початку першого ряду. У наступному ряду слово переходить до особи, яка стоїть за останнім оратором, і так далі, доки не виступлять усі. При цьому ми всі будемо уважно стежити один за одним, щоб імена йшли одне за одним. Якщо потрібно, ви можете злегка кивнути головою людині, яка йде за вами, коли закінчите.

Просимо всіх присутніх підвестися під час зачитування імен, щоб таким чином вшанувати пам'ять жертв, імена яких ми зараз почуємо.

Тепер ми починаємо зачитування імен.

[Зачитування імен]

Щиро дякую! Давайте ж разом вшануємо пам'ять наших близьких хвилиною мовчання.

[Хвилина мовчання на знак пошани до жертв]

Щиро дякуємо всім за участь у цій урочистій церемонії! Тепер Цзяхе Лю виконає заключний музичний твір. Ви можете залишитися стояти попереду зі своїми табличками.

Музичний виступ Цзяхе Лю – саксофон

Даріус Мійо – «Скарамуш» – 3-я частина (Brazileira)

Настав час розклеювати плакати. Ви можете здати друковані листи на шляху до виходу. Біля виходу ви знайдете столи з готовими плакатами, які також розташовані в алфавітному порядку. Не поспішайте та дайте один одному простір під час розклеювання плакатів. Будь ласка, стежте за своїм одягом: клей важко випрати. Якщо вам потрібна допомога, зверніться до когось із нас. Нас можна впізнати за іменними бейджами.
На цьому я прощаюся з вами і з нетерпінням чекаю на завершення цієї зустрічі обговоренням плакатів. Не соромтеся звертатися до нас!

Дякую за увагу і бажаю вам незабутніх моментів під час спільного розклеювання плакатів!

Translation: Marta Rosavytska